Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник
наукових праць

2016

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 105 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:
Совтис Наталія Миколаївна − доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Заступник головного редактора:
Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Карпенчук Світлана Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Малафіїк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);
Михальчук Наталія Олександрівна − доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Шугаєва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Бігунова Світозара Анатолівна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет):
Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Романюк Світлана Констянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет.

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 24.11.2016 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: *33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет*

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03. © Рівненський державний гуманітарний університет, 2016

формулювання думки і використання письмових кліше для вирішення професійних завдань:

• записати слова, терміни, речення, необхідні для розкриття змісту теми або опису ситуації;
• записати план висловлення за змістом тексту;
• виписати речення або абзаци, що містять основну інформацію;
• виписати нову інформацію;
• коротко записати відповіді на запитання;
• записати основний зміст прочитаного в обсязі двох–трьох речень;
• написати лист діловому партнерові і відповісти на отриманий діловий лист;
• скласти з запропонованих клішованих фраз комерційні і ділові пропозиції про спільну професійну діяльність.

У зв'язку з тим, що Інтернет забезпечує середовище навчання і спілкування, виникають нові завдання і нові критерії для використання письма як інструмента комунікації в інтерактивній формі:

• уміння працювати з Web-сторінками;
• навички інтерактивної участі в дискусіях, конференціях, віртуальних "круглих столах";
• оволодіння формами цілеспрямованого активного навчання (task-oriented active learning).

У цілому навчання письмової монологічної мови при дистанційно-заочній формі навчання іноземній мові повинне бути спрямоване на оволодіння умінням логічно розкрити думку, виділити головне, зробити висновок. Мета навчання творчому, "креативному" оволодінню письмом включає широку індивідуальну практику, набуття навичок критично оцінювати своє просування, більш усвідомлене читання і більш зріле в лінгвістичному і концептуальному плані розуміння прочитаного, співвіднесення своїх успіхів у навчанні з тематичним наповненням курсу навчання в інституті і завданнями професії. При цьому середовище спілкування відходить від моделі "студент-викладач" і переміщується до умовної моделі "студент-студент". Трохи змінена вісь моделі навчального спілкування (а саме "student-centred learning") [5], і нові завдання інтерактивного навчання (online teaching) підсилюють необхідність запису більшості навчальних матеріалів для навчання письма в нових умовах на диски й інші відеозасоби, а також необхідність створення якісно нових модульних тестів.

Набуття навичок письма через знання і досвід освоєння Інтернету додає мотивацію і стимули в навчанні іноземної письмової мови, і, крім того, сприяє затвердженню творчого підходу до самонавчання. Деякі автори навіть висловлюють ідею про те, що студентам можна пропонувати самим розробити за визначеною моделлю вправи для запобігання їхніх помилок у письмі [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Рогова Г.В., Пайвина М.Д. Содержание обучения письму как средству овладения английским языком. / Г.В. Рогова, М.Д. Пайвина. – Иностранные языки в школе . – 2004. – № 6. – 96с.
2. Львов М.Р. Вопросы теории речевой деятельности / М.Р. Львов. – Иностранные языки в школе. – 2005. – № 6. – С. 85-86.
3. Щукина Ю.Д. Обучение письму / Ю.Д. Щукина. – Иностранные языки в школе. – 1995. – № 6. – С. 59–61.
4. Burke P.J., Hermerschmidt M. Reflexive Pedagogies: Teaching Academic Writing / P.J. Burke, M. Hermerschmidt – Tutoring and Teaching Academic Writing. Second EATAW/EWCA Conference: Budapest, 2003. / http.://www/ceu/hu/eataw/-abstrat/htm
5. Dell'aversano C. Fixing Bad Writing Before It Happens: Some Useful Exercises. / C. Dell'aversano - Tutoring and Teaching Academic Writing. Second EATAW/EWCA Conference: Budapest, 2003. / http.://www/ceu/hu/eataw/-abstrat/htm

Резюме. *В статье рассматривается вопрос необходимости овладения навыками письма студентами высшего учебного заведения для мотивации и стимулирования изучения иностранного письменного языка, и, кроме того, содействия утверждению творческого подхода с целью самообучения*

Ключові слова: *высшее учебное заведение, иностранный язык, письмо, формирование, метод, навыки.*

The summary. *The article deals with the problem of necessity concerning writing skills mastering for the students of higher educational establishments to motivate and stimulate foreign languages studying as well as assistance in allegation of creative approach in self-education.*

Keywords: *establishments of higher education, writing, formation, foreign language, approach, skills.*

Одержано редакцією 18.11.2016 р.

УДК 811.111:37.02

Н. В. КУШНІР, О.В. ЛУКАШИК, Т.І. ЛАВРЕНЮК

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Резюме. *У статті проаналізовано основну сутність понять "компетентність", "іншомовна компетентність"; розглянуто зарубіжний досвід професійного становлення майбутніх фахівців, розкрито*

особливості іншомовної компетентності у їхній професійній діяльності.

***Ключові слова**: компетентність, компетенція, іншомовна компетентність майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності, педагогічні умови формування іншомовної компетентності майбутніх менеджерів.*

Сучасними підходами до професійної освіти передбачається забезпечення високого рівня компетентності, мобільності, сприятливих умов професійно-особистісного розвитку майбутніх менеджерів ЗЕД. Компетентнісний підхід відкриває неабиякі можливості для покращення якості фахової підготовки студентів, відпрацювання ними професійних функцій, соціальних ролей, актуалізації особистісних ресурсів. Він дозволяє майбутньому фахівцю самостійно визначатися щодо рівня та інтенсивності професійного зростання, зміцнювати особистісну відповідальність, проектувати життєвий шлях і кар'єру [1, с. 58]. Становлення зорієнтованої на компетенцію освіти відбувалось у три етапи (І. Зимняя, Д. Хаймс, Дж. Равен, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, Ж. Делор).

Для першого етапу характерним було введення поняття "компетенція" і створення передумов розмежування понять "компетенція" і "компетентність". Другий етап полягав у використанні категорій "компетенція" і "компетентність" у теорії і практиці навчання нерідної мови, в навчанні спілкування, професійності управління, в керівництві, менеджменті. Для третього етапу найбільш типовим стало чітке визначення тих компетентностей, які повинні вважатися бажаним наслідком освіти.

Унаслідок аналізу (Е. Зеєр, Н. Мойсеюк, О. Овчарук, А. Хуторський) зроблено такі висновки: наукова категорія компететності є інтегративною якістю особистості, яка володіє системою знань, умінь і навичок, узагальнених способів розв'язання завдань на основі використання професійного й життєвого досвіду в стандартних і нестандартних ситуаціях; поєднує в собі мотиваційну, когнітивну, рефлексивну, стимулюючу сфери особистості; компетентність містить комплекс необхідних компетенцій, якими визначається готовність людини до ефективної професійної діяльності [6, с. 29].

Аналізуючи науково-педагогічну літературу (В. Дахін, І. Зимняя, Н. Мойсеюк, А. Хуторський,) виокремлюють такі *види* компетентності (іншомовну, комунікативну, лінгвістичну, соціальну, міжкультурну, лінгвосоціокультурну, професійну, інформаційну, ціннісно-смислову, особистого самовдосконалення, навчально-пізнавальну), її *ознаки* (мобільність знань, гнучкість досвіду, мотивована ініціативність, ефективна співпраця, критичне мислення, повноцінний саморозвиток, самовдосконалення) та *показники* сформованості (уміння застосовувати знання на практиці, організація дослідної діяльності, розвинені навички комунікативної взаємодії, комп'ютерна грамотність, високий рівень особистісної самореалізації, готовність до самовдосконалення) [2, с. 70].

Важливою умовою підготовки менеджерів ЗЕД є формування у них іншомовної компетентності, яка позиціонується як особистісно значуща якість, показник рівня професіоналізму (І. Бім, Н. Гез, Е. Зеєр, Р. Мільруд, Дж. Равен, Д. Хаймс). У професійній діяльності майбутнім менеджерам ЗЕД потрібно вміти вести діалог із іноземними партнерами, володіти правилами мовленнєвого та ділового етикету, які усталилися в певній зарубіжній країні, користуватись іншомовними літературними джерелами, активно застосовувати зарубіжний досвід фахівців економічної галузі [3]. Зміст іншомовної компетентності характеризується лінгвістичною, когнітивною, комунікативною, прагматичною, інформативною, соціокультурною обізнаністю (Р. Альпін, М. Вятютнєв, А. Дахин, Б. Ломов, М. Свейн, М. Кенейл).

До структури іншомовної компетентності належать *компоненти*, які функціонально взаємопов'язані, безперервно реалізуються та оновлюються, а саме:

- мотиваційно-ціннісний (свідомий індивідуальний професійний вибір, визначення ціннісних орієнтацій і установок, поєднання особистісного та професійного інтересу, виявлення й закріплення особистих пріоритетів у процесі формування іншомовної компетентності, потреба в самореалізації та самовдосконаленні);
- цільовий (прогнозування і визначення стратегічних цілей і завдань, формування найближчих і кінцевих цілей, обґрунтування і чітке формулювання навчально-професійних дій, усвідомлення іншомовної компетентності як професійної якості);
- змістовий (сукупність і повнота знань, умінь і навичок, якими досягається ефективне іншомовне спілкування, здатність адаптувати навчальну інформацію до умов професійних ситуацій, готовність планувати особистісний та професійний розвиток);
- процесуальний (уміння оперувати набутими знаннями за стандартних і нестандартних життєвих і професійних ситуацій, уміння використовувати джерела інформації для власного розвитку, функціональне використання іноземних мов із професійною метою, встановлення оптимальних виробничих взаємин);
- результативно-оціночний (діагностування рівня сформованості іншомовної компетентності; проведення контролю та оцінки власної діяльності; моніторинг професійних рішень, стратегій, тактик; здатність до самостійного управління, корекції рівня знань, умінь, навичок, емоційно-психологічного стану).

Проблема формування іншомовної компетентності випливає із сутності цього поняття, бо, становлячи продукт навчання як спеціально організованого процесу, ці явища є не безпосереднім його результатом, а передовсім наслідком особистісного становлення майбутнього спеціаліста в процесі його фахової підготовки.

Зарубіжний досвід формування іншомовної компетентності передбачає інтеграцію таких навчальних курсів як міжнародний бізнес, ділова етика та іноземні мови, вивчення міждисциплінарних курсів, організацію

"виїзних" семінарів, семінарів-практикумів, роботу в малих групах, діалогічних поєднаннях тощо. Повчальним є досвід зарубіжних ВНЗ у зв'язку із впровадженням програми (вперше на базі Гарвардського університету) "Назад до першоджерел", що актуалізує потребу студентів в оновленні власних знань шляхом самоосвіти. Варто зауважити, що вузька спеціалізація у процесі фахової підготовки студентів узгоджується із міжкафедральними програмами, модульна основа яких забезпечує гнучкість процесу засвоєння знань, враховує специфіку інтересів майбутніх фахівців у межах загальної структури курсів [4, с. 11]. На всіх рівнях навчання є модулі змішаних культур, що гарантують вивчення мови у поєднанні із міжнародним бізнесом і правом [5, с. 121].

Розвиток міжнародних контактів в Україні спричинив заснування неперервної професійно спрямованої іншомовної підготовки фахівців. У зв’язку з цим змінився соціальний контекст вивчення фахових дисциплін, потенціал яких найповніше реалізується за умов особистісного (І. Бех, Г. Бал, І. Зязюн, Є. Пасов), комунікативного (Г. Китайгородська, Н. Скляренко), інтегративного (Н. Ничкало, І. Козловська) підходів, контент-навчання (Д. Брінтон, Д. Оллер), навчально-рольових ігор (О. Артем’єва, Ю. Друзь, Б. Хруцький), моделювання виробничих ситуацій (В. Безпалько, В. Штофф).

Міждисциплінарні зв’язки, які відображають цілісний процес професійного становлення майбутніх менеджерів ЗЕД, дають змогу оптимізувати педагогічні зусилля. Так, у процесі вивчення навчальних дисциплін "Вступ до спеціальності", "Основи зовнішньоекономічної діяльності", "Маркетинг", "Управління розвитком персоналу", "Комерційна діяльність посередницьких підприємств", "Іноземна мова за професійним спрямуванням" здійснюється інтеграція соціокультурного контексту управлінської діяльності та процесуальної сфери фахової підготовки. При цьому виробляється певний рівень корпоративної культури, що відображає особистісну мотивацію, коректне, довершене інформаційне забезпечення (у тому числі іншомовне), втілення принципів багаторівневої комунікативної взаємодії з іноземними партнерами. Особлива роль відводиться міждисциплінарним курсам за вибором студентів.

Отже, можна стверджувати, що якісна професійна іншомовна підготовка гарантує майбутнім менеджерам ЗЕД можливість володіння засобами вираження професійних потреб іноземною мовою, розширювати професійну компетентність, забезпечувати різнобічну соціокультурну та професійну взаємодію, надає шанс успішно конкурувати на світовому ринку праці й послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вазина К.Я. Инновационное образование – вызов времени : монография / К.Я. Вазина, Ю.Н. Петров. – Н. Новгород: ВГИПУ, 2007. – 150 с.
2. Петров Ю.Н., Организация личностно-ориентированого образования / Ю.Н. Петров, М.А. Государев. – Н. Новгород : ВГИПА, 2002. – 138с.
3. Атанов Г.А. С чего начинать внедрение деятельностного подхода в обучении [Электронный ресурс] : Донецкий открытый университет, Украина atanov@dise.donbass.com.
4. Di Pietro, R.J. Helping People Do Things with English / Selected Articles from the English teaching forum 1989–1993. – English Language programs division. – United States Information Agency. – Washington., D. C., 1996.
5. Swain M. The immersion experience in Canada: Is it relevant to Hong Kong? Plenary paper presented at the ILE's Sixth International Conference. – Hong Kong, 1990.
6. Bran E. Paradoxes of Education in a Republic. Chicago: University of Chicago Press, 1996. – 203 p.

Резюме: *В статье проанализирована сущность основных понятий "компетентность", "иноязычная компетентность»; рассмотрен зарубежный опыт профессионального становления будущих специалистов, раскрыты особенности иноязычной компетентности в их профессиональной деятельности.*

Ключевые слова: *компетентность, компетенция, иноязычная компетентность будущих менеджеров внешнеэкономической деятельности, педагогические условия формирования иноязычной компетентности будущих менеджеров.*

The summary. *The article is devoted to the analysis of main approaches to the definition of the term "competence" and "foreign language competence"; enucleates foreign experience of managers professional settling; discloses the peculiarities of professional training of future managers in the process of foreign language.*

Key words: *competence, foreign language competence, future managers of foreign economic activity, pedagogical conditions of foreign language competence of future managers.*

Одержано редакцією 29.11.2016 р.

УДК 811.111(07):373.3.091.33

С. К. РОМАНЮК, Н. Ю. ГОРОДЮК

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

ЗМІСТ

Совтис Н.М. Українізми в польській літературній мові XIX ст…… 3
Ясногурська Л.М. Відображення свідомості нації у концептуальній та мовній картині світу …… 6
***Василькевич* С.С.** Неологіка у мові інтернет та політичної комунікації …… 9
Михальчук Н.О., Яцюрик А.О. Місце компліменту в системі мовленнєвих актів та ілокутивна роль компліментів ……. 13
Денисюк Л.В. Особливості функціонування займенника *IT* в сучасній англійській мові…….. 17
Кочубей О.С. Аналіз структурних компонентів перекладацької компетентності фахівця …….. 19
Мороз Л.В., Дацюк А.В. Британський газетний дискурс як контекст об'єктивації тендерних стереотипів ……. 24
Ясногурська Л.М. Сучасні підходи до вивчення поняття концепт ……. 28
Краля І.В., Берташ В.О. Мовна та концептуальна картини світу як відображення свідомості нації .. 32
Бігунов Д.О. До питання мовленнєвої поведінки особистості …….. 35
Трофімчук В.М., Гривіцька Р.В. **З**астосування інтернет-технології у дистанційному навчанні іноземної мови …….. 38
Павелків К.М. Психодого-педагогічні умови вивчення іноземної мови на немовних спеціальностяху вищій школі …… 40
Мороз Л.В., Мороз Н.М. Місце та роль гри у системі навчання іноземної мови ……. 43
Романюк С.К., Захожа А.Ю. Активні форми навчання іноземної мови в початковій школі …….. 47
Данілова Н.Р. Опрацювання та застосування педагогічних іноваційних технологій на заняттях англійської мови ……. 50
Бойко Н.Г., Ковалюк В.В. Застосування методу кейс-стаді у процесі викладання іноземних мов … 52
Ковалюк В.В., Ткач Т.В. Фахова компетентність студентів та її формування засобами англійської мови …… 56
Мороз Л.В., Коцвай Ю.Я. Процес формування комунікативної компетенції у старшокласників на уроках іноземної мови ……. 60
Богачик М.С. Особливості формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу …… 64
Баталія Л.О., Ткач А.П. Історія та розвиток альтернативного навчання в стандартних школах західнослов'янських країн (Чехія, Польща, Словаччина) ……. 67
Джава Н.А., Шевчук О.В. Вміння творчого письма на середньому етапі навчання …… 69
Черуха Н.В., Миколайчик А.П. Раннє вивчення іноземної мови у вітчизняній і зарубіжній шкільній практиці ……. 72
Черуха Н.В., Брень О.В. Про питання покращення результативності викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах …… 74
Ковалюк В.В., Шикута Т.М. Про питання імплементації сучасних методів навчання іноземних мов у ВНЗ ……. 76
Мороз Л.В., Король О.Ю. Про концепцію формування навичок письма при навчанні і іноземної мови студентів денної, заочної і дистанційної форм навчання вищого навчального закладу …….. 81
Кушнір Н.В., Лукашик О.В., Лавренюк Т.І. Формування іншомовної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності в процесі фахової підготовки …… 84
Романюк С.К., Городюк Н.Ю. Інноваційні технології навчання на уроках англійської мови в початковій школі …….. 86
Івашкевич Е.Е. Psycholinguistic paradigm of narrative discourse …… 89
Івашкевич Е.З. Aspects of social intellect of a teacher …… 93
Верьовкіна О.Є., Сембай Н.Б. Ways of encouraging second language acquisition in the classroom …... 97
Бігунова С. А., Зубілевич М.І. English somatic phraseological units of Latin and French origin …….. 100
Відомості про авторів …….. 103

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В, Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 26.12.2016 р.
Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 105 с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2